

دانشگاه یزد

دانشکده علوم انسانی

گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

الهیات و معارف اسلامی - فقه و مبانی حقوق اسلامی

مطالعه تطبیقی مشروعیت ازدواج‌های نوپیدا در فقه اهل سنت و

ازدواج موقت در فقه امامیه

استاد راهنما: دکتر حسین ابویی

استاد مشاور: دکتر علی تولائی

نگارش و پژوهش: ولی‌اله نصیری رضی

اسفند ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«... فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا
الْأَلْبَابِ...»^۱.

«(ای رسول) بندگان مرا (به لطف و رحمت من) بشارت ده، آن کسانی که به سخن‌ها گوش می‌دهند و از بهترین آن پیروی می‌کنند، ایشان کسانی هستند که خدا هدایتشان کرده و اینان همان خردمندان هستند».

سپاس و ستایش خداوندی را سزااست که اوصاف، عاجز از بیان حقیقت ذات اویند؛ خدایی که پرنده افکار تیز پرواز، توان بال گشودن بر قفل رفیع ذات پاکش را ندارند. خدای مهربانی که حمد را کلید یاد خویش و سبب آرامش و فزونی نعمت و رحمت خود قرار داده است. پس از حمد و ثنای خداوند متعال، شایسته است از زحمات پدر و مادر بزرگواریم و نیز از اساتید ارجمندم آقایان دکتر ابویی و دکتر تولائی که فرصت استفاده از تجارب خویش را در اختیار بنده قرار داده و گام به گام مرا در این موضوع یاری دادند، قدردانی نمایم. همچنین وظیفه خود می‌دانم از دیگر اساتید محترم و بزرگواریم آقایان دکتر میرخلیلی، دکتر زارعشاهی، دکتر میرجلیلی، دکتر عظیمی‌دخت، دکتر اکبری و دکتر کلانتری صمیمانه تشکر نمایم.

تقدیم به

پدر و مادر بزرگوارم که لطف و زحمات بی‌دینشان قابل جبران نیست؛ نعمت‌هایی که وجود با عطا و تقشیر پر تویی از مهر و عظمت خداوند
منان است. از خدای متعال برای ایشان سعادت و سلامتی را خواستارم.

چکیده

اخيراً در برخی جوامع اهل سنت ازدواج‌های جدیدی رواج یافته و در حال گسترش است. ازدواج مسیاری، نکاح عرفی و نکاح سرّی از جمله این ازدواج‌ها هستند. در پژوهش حاضر، ماهیت این ازدواج‌ها و آراء فقهای اهل سنت راجع به آن، به دقت بررسی گردیده است و ادله و مستندات هر گروه با موازین فقه و حقوق امامیه مورد تحلیل و نقد قرار گرفته است. در بین فقهای اهل تسنن در مورد مشروعیت این ازدواج‌ها اختلاف نظر وجود دارد. برخی قائل به صحت این ازدواج‌ها، برخی قائل به بطلان و عده‌ای نیز توقف نموده‌اند. مسیاری، نوعی ازدواج دائم است که در آن شرط می‌شود زن از برخی حقوق خویش مانند نفقه، مسکن و همخوابگی صرف نظر کند. ازدواج عرفی نوع دیگری از ازدواج است که تعاریف متفاوتی از آن ارائه گردیده است. صرف نظر از تعاریف متعددی که از ازدواج عرفی ارائه گردیده می‌توان گفت عدم ثبت رسمی مشخصه بارز این نکاح است. ازدواج سرّی نیز ازدواجی است که پنهانی بودن عقد نکاح، مورد تراضی طرفین قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، این ازدواج به صورت علنی بر پا نمی‌شود. ازدواج موقت یا متعه که در عرف از آن به عنوان صیغه نیز یاد می‌شود، ازدواجی شرعی و قانونی است که محدود بودن مدت نکاح، موجب تمایز برخی احکام و آثار آن از ازدواج دائم شده است. در تحقیق حاضر جایگاه و مشروعیت یا عدم جواز هر نکاح، در فقه امامیه با ذکر ادله و مستندات بیان شده است. سپس ماهیت و مشروعیت ازدواج موقت در مذاهب اربعه و مذهب امامیه مورد تحلیل قرار گرفته است. به شبهاتی پیرامون ازدواج موقت پاسخ داده شده و این ازدواج را با ازدواج‌های فوق‌الذکر مقایسه نمودیم.

واژگان کلیدی: ازدواج موقت، مسیاری، نکاح عرفی، مطالعه تطبیقی، نکاح سرّی.

مطالعه ازدواج‌های جدیدی که اخیراً در برخی کشورهای عربی رواج یافته و بررسی ماهیت آنها بر اساس مبانی فقه اسلامی کمک شایانی به شناخت این پیوندها می‌کند. مقایسه علمی این ازدواج‌ها با ازدواج موقت علاوه بر تمییز دقیق آنها، در پاسخ به شبهات وارده نسبت به ازدواج موقت، مثمر ثمر خواهد بود.

از نمونه ازدواج‌های جدیدی که در برخی جوامع اهل سنت رواج یافته، نکاح مسیار است. این ازدواج به صورت دائم منعقد می‌گردد و زوجه با رضایت تام از برخی حقوق خویش صرف‌نظر می‌کند تا بتواند خود را با شرایط آن ازدواج وفق دهد. حق نفقه و حق مبیعت از حقوقی است که زوجه در این نوع نکاح، از آن صرف‌نظر می‌کند. زوجه در ازای اسقاط این حقوق تا حدودی در زندگی خویش آزاد است. در این ازدواج مرد می‌تواند بدون محدودیت در زمان دلخواه نزد همسرش برود.

نکاح عرفی و نکاح سرّی نیز اخیراً در بین جوامع مذکور در حال گسترش است. در این تحقیق سعی شده ماهیت ازدواج‌های مذکور به دقت مورد بررسی قرار گیرد. پس از شناخت ماهیت این ازدواج‌ها، و بررسی ادله فقهی و حقوقی دیدگاه‌های مختلف، مشروعیت آنها را در مذاهب اهل سنت و مذهب امامیه ارزیابی نمودیم. در این تحقیق، ادعای نسخ حلیت نکاح موقت و شبهات مربوط به آن مورد بررسی قرار گرفت و برای آنها پاسخ ارائه گردید. تحلیل ماهیت این ازدواج‌ها و مقایسه آنها با ازدواج موقت، علاوه بر روشن نمودن حکم ازدواج‌هایی که اخیراً در جوامع اهل سنت رواج یافته است، پاسخی دیگر بر رد شبهات پیرامون نکاح موقت است. نکاح مسیار، نکاح عرفی، نکاح سرّی و ازدواج به نیت طلاق، واکنش اجتماعی مردم مسلمان اهل سنت، در مقابل بن‌بست تحریم ازدواج موقت است. هر چند ازدواج موقت در قانون مدنی ما به رسمیت شناخته شده، با این حال باید پذیرفت در استفاده و اجرای این حکم، تا حد مطلوب آن، فاصله داریم. فقدان قانون تکمیلی در این زمینه، موجب گردیده که ازدواج موقت بعضاً توسط افرادی مورد سوءاستفاده قرار گیرد و همین امر موجب نگرش‌های نادرستی نسبت به این ازدواج گردیده است. امید است تحقیق حاضر در شناساندن ازدواج موقت و اهمیت وافر آن نقش داشته و توجه بیش از پیش قوای مسؤؤل را به آن جلب نماید. هر چند سطح دانش و فرهنگ اقشار مردم در تحولات اجتماعی بسیار مؤثر است، اما همواره مسؤولیت پژوهشگران و مسؤؤلین از سایرین سنگین‌تر است.

در ترجمه آیات قرآن کریم که در این پایان‌نامه به آنها استناد شده و یا موضوع بحث را تشکیل داده‌اند، از ترجمه الهی قمشه‌ای استفاده شده است.

پایان‌نامه حاضر در چهار فصل تدوین گردیده است. ابتدا به بیان کلیات تحقیق پرداختیم که شامل مقدمه، تعریف موضوع، اهداف پایان‌نامه، سابقه و روش تحقیق، سؤالات، فرضیات و کاربرد تحقیق است. در فصل اول به بررسی ماهیت مسیاری پرداخته شده، بیان تعاریف مسیاری و نقل نظرات فقهای اهل سنت و ادله ایشان در مورد ساختار و حکم نکاح مسیاری، تحلیل و نقد فقهی مباحث مطرح شده و ارزیابی آن بر اساس فقه امامیه، بیان نظر مراجع معاصر از فقهای امامیه و در نهایت ارائه نتیجه، ساختار این فصل را تشکیل می‌دهند. در فصل دوم به بررسی ماهیت نکاح عرفی، نکاح سری و ازدواج به نیت طلاق پرداختیم. فصل سوم شامل بررسی ماهیت ازدواج موقت و دیدگاه مذاهب اسلامی راجع به مشروعیت آن است؛ همچنین در این فصل به بیان شرایط و آثار این ازدواج و ارائه پاسخ به شبهات پیرامون آن پرداختیم. در فصل چهارم ازدواج‌های مذکور را مورد تطبیق و مقایسه با یکدیگر قرار دادیم و در نهایت نتیجه پژوهش و پیشنهادات را ارائه نمودیم.

ولی‌اله نصیری رضی

اسفند ۱۳۸۹

صفحه	عنوان
	❖ کلیات تحقیق
۳	۱- تعریف موضوع .....
۳	۲- سابقه تحقیق .....
۵	۳- اهداف .....
۵	۴- روش تحقیق .....
۶	۵- سؤالات تحقیق .....
۶	۶- فرضیات تحقیق .....
۷	۷- کاربرد تحقیق .....
	❖ فصل اول: نکاح مسیاری
۱۱	مقدمه .....
۱۱	۱-۱ واژه شناخت .....
۱۱	۱-۱-۱ معنای لغوی مسیاری .....
۱۲	۱-۱-۲ تعریف اصطلاحی .....
۱۳	۱-۱-۳ وجه تسمیه .....
۱۳	۱-۱-۴ تاریخچه .....
۱۴	۲-۱ بررسی فقهی .....
۱۴	۱-۲-۱ ارکان و شرایط .....

۱۵	..... ۱-۲-۱ شروط ضمن عقد در نکاح مسیاری
۱۶	..... ۲-۱-۲-۱ مییت
۱۹	..... ۳-۱-۲-۱ مدت حق مییت
۱۹	..... ۴-۱-۲-۱ اسقاط حق مییت
۲۰	..... ۵-۱-۲-۱ تحلیل و ارزیابی
۲۴	..... ۶-۱-۲-۱ دیدگاه برگزیده در مورد اسقاط حق مییت
۲۴	..... ۲-۲-۱ اسقاط حق نفقه
۲۶	..... ۱-۲-۲-۱ دیدگاه برگزیده در مورد اسقاط حق نفقه
۲۷	..... ۳-۲-۱ قوامیت مرد بر خانواده
۲۸	..... ۱-۳-۲-۱ ماهیت قوامیت
۳۰	..... ۳-۱ آرای اهل سنت در مورد نکاح مسیاری
۳۰	..... ۱-۳-۱ جواز
۳۱	..... ۲-۳-۱ تحریم
۳۲	..... ۳-۳-۱ توقف
۳۳	..... ۴-۳-۱ ارزیابی ادله و مستندات
۵۰	..... ۴-۱ نظر علمای امامیه در مورد نکاح مسیاری
۵۱	..... ۵-۱ تخلف زوجه از شروط
۵۲	..... ۱-۵-۱ عدم امکان تخلف
۵۲	..... ۲-۵-۱ امکان تخلف
۵۵	..... ۳-۵-۱ نظر فقهای اهل سنت
۵۵	..... ۶-۱ سلب حق در نکاح مسیاری
۵۷	..... ۷-۱ دیدگاه برگزیده در مشروعیت نکاح مسیاری

❖ فصل دوم: نکاح عرفی، نکاح سری، ازدواج به نیت طلاق

۶۰	..... ۱-۲ نکاح عرفی
۶۰	..... ۱-۱-۲ مقدمه
۶۰	..... ۲-۱-۲ تعریف و ماهیت
۶۱	..... ۳-۱-۲ وجه تسمیه
۶۲	..... ۴-۱-۲ مشروعیت نکاح عرفی
۶۵	..... ۵-۱-۲ اعلان و اشهاد
۶۶	..... ۶-۱-۲ اذن ولی در نکاح
۷۹	..... ۷-۱-۲ علل و اسباب گسترش نکاح عرفی
۶۹	..... ۲-۲ نکاح سری
۷۰	..... ۱-۲-۲ مشروعیت
۷۱	..... ۳-۲ ازدواج به نیت طلاق
۷۱	..... ۱-۳-۲ ماهیت
۷۲	..... ۲-۳-۲ مشروعیت

❖ فصل سوم: ازدواج موقت

۷۹	..... مقدمه
۸۰	..... ۱-۳ ماهیت
۸۱	..... ۲-۳ مشروعیت
۸۶	..... ۳-۳ شرایط و آثار
۸۶	..... ۱-۳-۳ ذکر مدت معین
۸۶	..... ۲-۳-۳ نفقه
۸۷	..... ۳-۳-۳ ارث
۸۷	..... ۴-۳-۳ مهریه
۸۷	..... ۵-۳-۳ عده
۸۷	..... ۴-۳ حل شبهاتی پیرامون ازدواج موقت
۹۱	..... ۵-۳ ازدواج‌های پیش از اسلام

❖ فصل چهارم: تطبیق و ارزیابی

۹۷	..... ۱-۴ مقایسه ازدواج موقت با نکاح مسیار
۹۷	..... ۱-۱-۴ وجه اشتراک
۹۸	..... ۲-۱-۴ وجه افتراق
۹۸	..... ۳-۱-۴ مزیت‌های ازدواج موقت نسبت به نکاح مسیار
۱۰۰	..... ۲-۴ مقایسه ازدواج موقت با نکاح عرفی
۱۰۰	..... ۳-۴ شباهت نکاح سرّی با مسیار و نکاح عرفی
۱۰۱	..... ۴-۴ مقایسه ازدواج موقت با ازدواج به نیت طلاق
۱۰۲	..... نتیجه‌گیری
۱۰۳	..... نظرات و پیشنهادات
۱۰۷	..... منابع و مأخذ
۱۱۴	..... ضمائم

کلیات تحقیق

۱- تعریف موضوع

محور اصلی تحقیق حاضر بررسی تطبیقی ماهیت ازدواج‌هایی نظیر مسیاری، نکاح عرفی، نکاح سرّی، ازدواج به نیت طلاق، ازدواج موقت و مقایسه آنها با یکدیگر است. پس از شناخت ازدواج‌هایی که اخیراً در برخی کشورهای عربی در حال رواج است، ازدواج موقت با ازدواج‌های مذکور مقایسه گردیده و وجوه اشتراک و افتراق آنها بیان گردیده است.

مسیاری، نوعی ازدواج دائم است که در آن شرط می شود زن از برخی حقوق خویش مانند نفقه، مسکن و همخواهگی صرف نظر کند و شوهر مختار است هر وقت بخواهد نزد زن برود. زن نیز در قبال اسقاط یا عدم مطالبه چنین حقوقی در زندگی خود آزاد بوده و مرد نسبت به او تا حدودی ریاست و مدیریت ندارد. این ازدواج علی‌رغم اینکه در میان برخی کشورهای عربی، مورد استقبال و ترویج قرار گرفته، موجب مناقشات بسیاری در بین علمای اهل سنت شده است. نکاح عرفی نوع دیگری از این پیوندها بوده که در حال گسترش در آن جوامع است. آنچه موجب تمییز این دو از هم شده عدم ثبت رسمی ازدواج عرفی است؛ البته چنانچه مسیاری ثبت نگردد، نام ازدواج عرفی نیز بر آن گذارده می‌شود. در ازدواج موقت که در فقه اسلامی به عنوان «مُتعه» نیز معروف است، زن آزاد و کامل، خود را با رضایت به عقد مردی در می‌آورد که مانعی برای ازدواج با او وجود نداشته باشد و میزان مهر و مدت ازدواج را ذکر می‌کنند. در این ازدواج، انقضای مدت ذکر شده در عقد، پایان نکاح است و نیازی به اجرای صیغه طلاق نیست. با وجود سایر تفاوت‌هایی که میان این نوع ازدواج با نکاح دائم وجود دارد، در بسیاری از مسائل به آن شباهت دارد. آزادی از حدود و قیود خاصی که در نکاح دائم وجود دارد از ویژگی‌های اصلی ازدواج موقت است. مذاهب اسلامی به استناد قرآن کریم، سنت نبوی و اقوال صحابه و تابعین، در مشروعیت این نوع ازدواج در عصر پیامبر (ص) تردیدی ندارند. آنچه مورد اختلاف واقع شده، استمرار یا نسخ این حکم الهی است. همه فقهای امامیه و برخی از بزرگان صحابه و تابعین بر این باورند که این حکم نسخ نشده است اما مذاهب چهارگانه اهل سنت معتقدند که حلّیت این ازدواج نسخ شده و در حال حاضر اقدام به آن حرام است.

۲- سابقه تحقیق

موضوع ازدواج عرفی یا ازدواج‌هایی از قبیل مسیاری و نکاح سرّی، در متون فقهی بی‌سابقه بوده و می‌توان آنها را با عنوان مسائل مستحدثه یاد کرد، به همین دلیل شرح مفصلی در منابع دسته اول فقه در این رابطه یافت نمی‌شود. گرایش معنادار اهل سنت به این نوع ازدواج‌ها موجب طرح این

مسأله همراه با مناقشات بسیار میان محافل علمی اهل سنت شده است. علی‌رغم صدور حکم حرمت از سوی برخی مفتیان آنان، اکثر ایشان این ازدواج‌ها را شرعی و صحیح دانسته‌اند و مطالبی را به صورت استفتا یا مقاله منتشر ساخته‌اند. این موضوع در کشور ما نیز به صورت جزئی و گذرا مورد بررسی و نقد برخی از فقها و حقوقدانان قرار گرفته است.

اما در مورد ازدواج موقت که با عناوینی مثل مُتعه، صیغه، نکاح موقت و نکاح منقطع نیز شناخته می‌شود، می‌توان گفت در متون فقهی اسلامی، سابقه‌ای طولانی دارد. این ازدواج در فقه امامیه همواره در باب نکاح به عنوان نوعی ازدواج شرعی با احکامی خاص مطرح شده است؛ این در حالی است که در متون فقهی اهل تسنن علی‌رغم پذیرش صحت و جواز آن در عصر پیامبر (ص) جز به منظور بیان ادعای نسخ، به آن اشاره نشده است. چنین روندی تا به امروز ادامه داشته است. در حال حاضر پژوهش‌هایی در این زمینه به چشم می‌خورد که در تمام این تلاش‌ها، هدف محققان عزیز تبیین این نوع نکاح است. برخی از پژوهش‌های صورت گرفته مرتبط با موضوع فوق به شرح ذیل می‌باشد:

صادقی محمد، اهل تسنن و ازدواج مسیار، جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی، شماره ۴۰، تابستان ۱۳۸۷.

سبحانی جعفر، ازدواج موقت در کتاب و سنت، فصلنامه تخصصی فقه اهل بیت، سال دوازدهم، شماره ۴۸.

وثیق‌زاده انصاری حسن، جایگاه قانونی ازدواج موقت در نظام حقوقی ایران، ماهنامه دادرسی، شماره ۲۷، سال پنجم، مرداد و شهریور ۸۰.

ازدواج‌هایی از قبیل نکاح عرفی و مسیار که در بین کشورهای عربی رایج شده آنچنان مورد مطالعه قرار نگرفته است. همین تعداد پژوهش نیز بیشتر به توضیح برخی احکام نکاح مسیار پرداخته و درباره این ازدواج‌ها کاری در حد پایان‌نامه صورت نگرفته است. با وجود کارهای صورت گرفته خلاً بررسی تطبیقی جامعی به زبان فارسی که حاوی ابعاد مختلفی نظیر وجوه افتراق ازدواج موقت با ازدواج‌های رایج شده در برخی کشورهای مسلمان اهل سنت و نیاز مبرم جوامع به بسترسازی مناسب قانونی و فرهنگی ازدواج موقت باشد، احساس می‌شود.

۳- اهداف

ارزیابی مشروعیت ازدواج‌هایی که اخیراً در جوامع اهل سنت رواج یافته و مقایسه این نوع ازدواج‌ها با ازدواج موقت، علی‌رغم تبیین حقیقت در مورد جایگاه این پیوندها در فقه و حقوق اسلامی، موجب شناخت صحیح ازدواج موقت و ارائه پاسخ‌های علمی به شبهات وارده بر این ازدواج می‌شود. بررسی دلایل قائلان به نسخ ازدواج موقت و پاسخ به شبهات وارده، نقطه عطفی به منظور ارزیابی توان استدلال‌های متفاوت و در نهایت گزینش جانب حق است. شناخت مبانی نظری صحت ازدواج‌هایی که اخیراً در برخی ملل عرب باب گشته و بررسی ادله مطرح شده، از اهداف این پایان‌نامه است. سعی بر آن بوده که بدون در نظر گرفتن گرایش‌های شخصی، ماهیت ازدواج‌های مذکور در چهارچوب استدلال سنجیده شود. علاوه بر این، شناساندن دقیق نظام حقوقی ازدواج موقت و ایجاد بستر مناسب به منظور فراهم آوردن زمینه‌های حقوقی، اجتماعی و فرهنگی آن، که بدون شک می‌تواند عامل مؤثری در کنترل سلامت جامعه باشد جزء اهداف این تحقیق است. در این میان، نقش قانونگذار از سایر عوامل پررنگ‌تر است. همچنان‌که حمایت قانون مدنی کشور ما به پیروی از فقه امامیه با تخصیص دادن موادی به ازدواج موقت، به آن جنبه قانونی بخشیده است. با این حال، باید پذیرفت که به دلیل ابهام قانون در این زمینه، نیاز به وضع قانون جنبی به منظور تشدید مبانی و احکام این نوع نکاح، به وضوح احساس می‌شود. هر چند در چنین وضعیتی اصل ۱۶۷ قانون اساسی و نیز ماده ۳ قانون آیین دادرسی مدنی، ارجاع به منابع معتبر اسلامی و فتاوی معتبر و نیز اصول حقوقی را چاره‌ساز قرار داده‌اند، اما استمرار این وضعیت، ممکن است موجب ابهام در دستگاه قضایی و در نتیجه افزایش حجم امور رسیدگی در دیوان عالی به منظور ایجاد وحدت رویه گردد. عواملی مانند سن جمعیت کشور ما که جوانان بدنه اصلی آن را تشکیل می‌دهند، بالا رفتن سن ازدواج، و دشواری ازدواج دائم و تشکیل زندگی، خصوصاً در سنین پایین، و جلوگیری از ایجاد زمینه‌های فساد جنسی، نیاز به وضع قانون خاص در زمینه نکاح موقت را می‌طلبد.

۴- روش تحقیق

در بررسی ازدواج‌هایی از قبیل ازدواج عرفی، مسیاری و نکاح سری، استفاده از روش تحلیلی و تطبیقی مورد نظر بوده است و در این زمینه به منظور یافتن پیوندهایی مشابه در دوران پیش از اسلام و بررسی اجمالی آن، از روش تاریخی استفاده شده است. ازدواج موقت نیز با روش تاریخی و تحلیلی به منظور آشنایی با تاریخچه ایجاد آن، درک دقیق ماهیت و مقایسه آن با ازدواج‌های از قبیل موارد

یاد شده فوق مورد مطالعه قرار گرفت. این تحقیق به صورت کتابخانه‌ای و همچنین با استفاده از نرم افزارهای تخصصی و جستجو در اینترنت انجام گرفته است و پس از پایان فیش برداری، داده‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار دادیم و نتیجه کار، در قالب پایان‌نامه حاضر، تنظیم گردیده است.

۵- سؤالات تحقیق

سؤالاتی که ممکن است در موضوع بررسی ازدواج‌های جدید اهل سنت و مقایسه آنها با ازدواج موقت مطرح شود عبارتند از:

- ۱- جایگاه ازدواج‌هایی مانند نکاح مسیار، نکاح عرفی و موارد مشابه آن در فقه اسلامی چیست؟
- ۲- علل گرایش اهل سنت به ازدواج‌هایی از قبیل مسیار و نظایر آن چیست؟
- ۳- ازدواج عرفی با ازدواج‌هایی از قبیل مسیار چه تفاوت‌هایی دارد؟
- ۴- پاسخ دلایل مدعیان به نسخ حلیت ازدواج موقت چیست؟

۶- فرضیات تحقیق

۱. ازدواج‌های عرفی که اخیراً میان برخی کشورهای عربی مانند مصر و عربستان رایج شده با مبانی فقه اسلامی سازگار نیستند.
۲. تحریم متعه و ادعای نسخ ازدواج موقت توسط مذاهب اهل تسنن، دلیل اصلی ایجاد پیوندهایی با شرایط و احکام جدید شده است.
۳. هر چند تمامی پیوندهایی از قبیل مسیار و نکاح سَرّی که در مقابل نکاح معروف (نکاح مشروع و دائمی) قرار دارند را می‌توان از یک نظر جزء مصادیق ازدواج‌های عرفی تلقی کنیم، با این حال نکاح عرفی (به معنای خاص آن) دارای ماهیتی مستقل است و سایر ازدواج‌ها هر کدام با توجه به وضعیت و شرایط خاصی، منعقد می‌گردد و احکام ویژه خود را دارد.
۴. ازدواج موقت از احکام امضائی اسلام است و در اینکه در زمان پیامبر (ص) به آن عمل می‌شده، اختلافی نیست. ادعای نسخ این نوع نکاح مستند به ادله و مبانی فقهی معتبر و قابل پذیرش نیست.

۷- کاربرد تحقیق

نقد و بررسی ازدواج‌هایی که هم‌اکنون در برخی کشورهای عربی ترویج یافته علاوه بر شناساندن مستندات و میزان ارزش فقهی و حقوقی چنین فتاوا و قوانینی، می‌تواند پاسخی بر ماهیت چنین پیوندهایی باشد. این موضوع میدان مناسبی برای شناخت مبانی فقهی اهل سنت در صدور احکام و میزان تمسک و پایبندی ایشان به اصول خویش است. با نگاه دقیق از این رهگذر می‌توان به دفاع از حقیقت عدم نسخ ازدواج موقت در نظام فقهی پرداخت. حکم به معتبر شناختن ازدواج‌های عرفی، با تمامی آثار حقوقی، اجتماعی و روانی آن، به منزله شعار اسلام در سراسر جهان منتشر می‌شود. بدیهی است که شناخت دقیق و علمی آن، تنها عامل رسیدن به حقیقت، به دور از هرگونه غرض‌ورزی در این زمینه است. نقص قوانین تمدن‌های بزرگ در زمینه فراهم آوردن زمینه مناسب و سالم به منظور کنترل غرائز طبیعی، موجب گسترش بی‌رویه فساد جنسی و بروز بی‌بندوباری‌های اخلاقی شده است. بی‌شک ترویج صحیح ازدواج موقت عاملی مؤثر به منظور جلوگیری و دفع آسیب‌های اخلاقی و جنسی است. هر چند نظام حقوقی ما با شناخت و به رسمیت شناختن این نوع نکاح، برجستگی قوانین و احکام فقهی حقوقی خویش را به جهان عرضه داشته، اما هنوز آنچنان که بایسته است قوانین خاص تکمیلی را در این زمینه وضع نکرده است. این مهم جز با قانونگذاری مدبرانه امکان‌پذیر نیست. توجه و اهمیت بیش از پیش به ازدواج موقت با معطوف ساختن نظرات به مقایسه انجام شده میان ازدواج موقت با ازدواج‌های رایج شده در کشورهای عربی، ابعاد تازه‌ای را در جهت‌دهی به پیاده ساختن عملی این نوع ازدواج در فضایی سالم نمایان می‌سازد. انجام چنین پژوهش‌ها و نتایج آن می‌تواند مورد استفاده قانونگذار محترم و پژوهشگران گرانقدر در رفع معضلات نظام خانواده و موجب آسایش و امنیت اجتماعی قرار گیرد.

انتظار می‌رود حاصل این تحقیق مورد استفاده و عنایت سازمان‌ها و نهادهای زیر قرار گیرد:

- ۱- قوه مقننه
- ۲- قوه قضائیه
- ۳- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۴- سازمان تبلیغات اسلامی
- ۵- سازمان ملی جوانان
- ۶- شبکه فعالین ازدواج
- ۷- سازمان ثبت احوال کشور

